

ฆราวาสธรรม

ธรรมที่เป็นเครื่องมือในการเดินทาง

พุทธทาสภิกขุ

ชมราวาสธรรม

พุทธทาสภิกขุ

ISBN 978-616-93631-3-2

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๔

จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม

การบรรยาย ธรรมะที่เป็นเครื่องมือสำหรับการเดินทาง
โอวาทลาลิกขาบทแก่พระนวกะวัดชลประทานฯ ครั้งที่ ๓

วันที่แสดง ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

รหัส ๒๕๒๕๑๓๑๐๑๙๐๓๐

ผู้ถอดเสียง นิรมล โชติชัยสถิตย์

ผู้ตรวจทาน นภาพร สິงวัฒนากุล

บรรณาธิการ นันทรัตน์ ศุภวราพงษ์

พิสูจน์อักษร กลุ่มงานจดหมายเหตุ

กราฟฟิก Art and Soul

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด โทร. ๐ ๒๔๐๑ ๙๔๐๑

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนิตยมิตรไฟสาย ๒

แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

สั่งหนังสือ/สมทบหนังสือ

<http://store.bia.or.th>

๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐ ต่อ ๕๑๐๑

[cgs@bia.or.th](mailto:cds@bia.or.th)

อบรมทบทวน กับ มร.ก้านหนึ่ง

ที่ใครจะรู้ว่า ต่อจากนี้เอง ใครจะแยกเล่มหนังสือ ออกดู จะเห็นว่า อยู่อะไรบ้าง คือ กระดาษที่ใช้พิมพ์ กับความถี่ หรือคุณภาพดี ที่อยู่อื่นในหนังสือเล่มนี้. มร. ก้านหนึ่ง ย่อมหมายถึง มร.ทพ.ความถี่ ด้วยขาดตามตัว มร. พร้อมกับ มร.ทพ.กระดาษ และ ~~เรื่อง~~ ^{งาน} ในกรณีที่ หนังสือหนึ่ง อยู่ที่ไหน ก็ไร.

ส่วน มร. อบรมทบทวน ย่อมไม่แปลกันนั้น ความถี่ นั้นไปแปลว่า ที่เดียว, ส่วน กระดาษ หรือ กระทบ: ที่ใส่ ความถี่นั้น มัก ต้อง ขอคืน เช่นเดียวกับ ทพ.ที่ ใส่ ให้ใส่แถวไปทางพระที่วัด. ขอคืน เพราะฉบับ ต้อง ใส่อีกฉบับหนึ่ง! จนกระทั่งถึงดังที่พูด.

งาน อบรมทบทวน มักถูกแทนที่เป็นการอื่นไป. ขอจบพิจารณา ดู ด้วยดี ทั้งสองฝ่าย, จะได้เห็นใจ กันดี, และร่วมมือกันได้.

สารบัญ

๐	ธรรมะที่เป็นเครื่องมือสำหรับการเดินทาง	๗
๑	สังขะ	๑๕
๒	ทมะ	๒๓
๓	ขันตี	๒๙
๔	จาคะ	๓๗
๕	มรณาสธรรมมีแล้วแก้ปัญหาได้หมด	๔๕
	ฟ้าสว่างทางสุภาสิตที่ข้าพเจ้าขอบ	๔๗

เพื่อให้ชีวิตเป็นการเดินทางที่ดีที่สุด

ธรรมะที่เป็นเครื่องมือ สำหรับการเดินทาง

การบรรยายสำหรับผู้ที่จะลาสิกขาบทในตอนนี้จะได้
พูดถึงถึงธรรมะที่เป็นเครื่องมือสำหรับการเดินทาง หรือสำหรับ
การทำงาน หรือสำหรับการต่อสู้ในชีวิต นี้ก็ตาม มันใช้
เครื่องมือร่วมกันเพราะว่ามันเป็นเรื่องเดียวกัน เป็นสิ่งเดียวกัน

ขอให้ทบทวนข้อความที่แล้วมาถึงเรื่อง การบวชและการ
ลาสิกขาเพื่อให้ได้เรียนรู้ความรู้ที่จำเป็นสำหรับฆราวาส แล้ว
ก็ออกไปปฏิบัติให้ความเป็นมนุษย์นั้นดีที่สุด เพื่อให้ชีวิต
เป็นการเดินทางที่ดีที่สุด เป็นการการทำงานที่ดีที่สุด หรือว่า
ต่อสู้จนชนะโลกทั้งสามโลก คือทั้งโลกนี้ ทั้งโลกอื่น ทั้งโลกอุดร

ทีนี้สิ่งที่จะได้เป็นความรู้ออกไปมันก็คือความรู้ที่เกี่ยวข้องกันอยู่ว่า ใ้ชีวิตนี้มันคืออะไร จะต้องเพื่อประโยชน์อะไร หรือว่าจะทำอะไร สำเร็จได้โดยวิธีใด มันเนื่อง ๆ กันอยู่

ก็รู้แล้วชีวิตคือการเดินทางและการต่อสู้ในหน้าที่ ทีนี้ก็จะเหลืออยู่ว่าเดินอย่างไร ต่อสู้อย่างไรโดยเฉพาะ

มันมีธรรมชาติอยู่ประเภทหนึ่งตั้งอยู่ในลักษณะที่เป็นเครื่องมือที่จะต้องใช้ในการเดินทาง หรือในการต่อสู้ในชีวิตนี้ แต่ขออย่าอีกสักชนิดหนึ่งว่า ใ้เรื่องการเดินทางหรือการทำงานหรือการต่อสู้นี้มันเป็นเรื่องเดียวกันหรือสิ่งเดียวกัน การเดินทางนั้นหมายความว่าจากต่ำไปหาสูง ด้วยการทำหน้าที่ ด้วยการทำการงานถูกต้องหมด และในการทำการงานนั้นย่อมเป็นการต่อสู้ทั้งภายนอกและภายใน ต่อสู้ภายนอกก็คือว่า คู่แข่งขันซึ่งเป็นมนุษย์ด้วยกันหรือว่าในโลกนี้มีสิ่งรบกวนมาก ต่อสู้ภายในก็คือต่อสู้กับกิเลสของตัวความเหลวไหลของตัวเองเป็นต้น ฉะนั้นเครื่องมือสำหรับต่อสู้ก็คือธรรมชาติประเภทนี้ ซึ่งในที่นี้ก็จะยกเอาธรรมชาติที่ดีที่สุด ที่สำคัญที่สุด เฉพาะเจาะจงที่สุดแก่ฆราวาส คือธรรมชาติที่เรียกว่า ฆราวาสธรรม อยู่ในหมวดที่ปฏิบัติใน นวโกวาท คงจะเคยอ่านเคยผ่านมาแล้ว

จะทำได้แล้วด้วยซ้ำไป ปัญหาที่เหลืออยู่ว่าจะเอามาใช้มันได้
อย่างไร จะปฏิบัติให้ได้อย่างไรตามนั้น

ที่จริงไอ้ธรรมะนี้ไม่มีขราวาส ไม่มีบรรพชิต ธรรมะ
สำหรับดับทุกข์ทั้งนั้นนะ แต่ถ้าจะกันเอามาเฉพาะที่มันเหมาะ
สำหรับขราวาสมันก็ได้พวกหนึ่ง แต่ธรรมะพวกนั้นมันก็ยัง
ใช้ได้สำหรับบรรพชิต หรือใช้ได้สำหรับเรื่องอื่นๆ ต่อไปอีก
เช่นมิดลักเล่มหนึ่ง คนคนหนึ่ง หรือคนพวกหนึ่งก็ใช้ไปอย่างหนึ่ง
ใช้ไปอย่างหนึ่ง ไม่เหมือนกัน ใช้เป็นอาวุธก็ได้ ใช้เป็นเครื่องมือก็ได้
ธรรมะ ขราวาสธรรม นี้ก็บรรพชิตก็ใช้ได้ แต่ที่นี้เราจะพูดกัน
เฉพาะในแง่ที่ขราวาสจะต้องใช้

ขราวาสธรรม แปลว่าธรรมสำหรับขราวาส ที่นี้ข้อบอ
กชัดอยู่แล้วว่าจำเป็นแก่ขราวาส ไปจัดไว้เฉพาะสำหรับขราวาส
ในความหมายอันหนึ่งระดับหนึ่ง มีอยู่ ๔ ข้อ คือ

สัจจะ ความจริงใจ

ทมะ การบังคับตัวเอง

ขันติ ความอดกลั้นอดทน

จาคะ สละสิ่งที่จะต้องสละ

สัจจะ

โดยใจความ **สัจจะ** ก็คือจริง ในการที่ว่าตั้งใจจะทำ ลงมือทำ หรือทำอยู่ ก็เรียกว่าจริง ฉะนั้นเป็นพระเป็นเจนนีก็บวขจริง เรียนจริง ปฏิบัติจริง ได้ผลจริง เรียกว่า สัจจะ ต้องมีความจริง ซึ่งกินความกว้าง จริงต่อตัวเอง จริงต่อผู้อื่น จริงต่อเวลา จริงต่อหน้าที่การงาน จริงต่ออุดมคติของความเป็นมนุษย์ หรือเกียรติของความเป็นมนุษย์ นี้ก็เรียกว่าจริงทั้งนั้นนะ

ทมะ

ทีนี้ **ทมะ** คือการบังคับใจ บังคับตัวเองได้ คือบังคับใจได้ เรียกกันทั่วๆ ไปว่า การบังคับตัวเอง จะเรียกว่าการข่มกาย ข่มใจ ข่มกิเลส ข่มอะไรก็ได้ทั้งนั้น ทีนี้ภาษาทั่วๆ ไปในโลกนี้ ใช้เรียกว่าบังคับตัวเอง การบังคับตัวเอง

ขันติ

อันถัดไปก็คือ **ขันติ** ความอดทนอดกลั้นอดทน หมายถึงรอได้ คอยได้ด้วยความอดทนอดกลั้นอดทน ก็ทำไปเรื่อย ทนทำไปได้เรื่อยไม่เลิก

จาคะ

ที่อันสุดท้าย **จาคะ** คำนี้แปลว่าสละออกไป บริจาค สิ่งใดไม่ควรมีอยู่ในตนก็ต้องเอาออกไป สิ่งใดควรบริจาคก็ต้องบริจาคออกไป รวมทั้งวัตถุสิ่งของด้วย และความรู้สึกคิดนึกนิยัสนันดานอะไรด้วย เป็นสิ่งที่ต้องบริจาคออกไป ถ้ามันไม่ควรจะมีอยู่ในตนนี้เรียกว่ามีอยู่สี่ข้อ

ที่นี้ก็ดูให้ดีกว่ามันเนื่องกันอย่างไรที่มาแยกกัน ถ้าแยกกันมันทำงานไม่ได้ดี หรืออาจจะล้มเหลวก็ได้ เหมือนโต๊ะสี่ขา ถ้าเอาออกสักขาหนึ่งหรือสองขามันก็ไม่สำเร็จประโยชน์ ธรรมะสี่ข้อนี้ก็เหมือนกัน ต้องไปด้วยกันจึงจะสำเร็จประโยชน์ ฉะนั้นขอให้มองเห็นความสัมพันธ์กันว่า อันแรกที่สุดต้องตั้งต้นด้วยความจริงใจว่าเราจะทำอะไร เราเรียนมารู้ทั่วถึงแล้วเกี่ยวกับอุดมคติของความเป็นมนุษย์ อะไรต่างๆ นี้ เหมือนที่เราพูดกันมาแล้วสองครั้งแล้ว ที่นี้เหลือแต่จะตั้งใจจะทำตามนั้น จะเดินทางหรือว่าจะต่อสู้ให้เต็มที่ คือเต็มตามอุดมคติที่เราหวัง เรียกว่าสัจจะตั้งสัจจะลงไปในการกระทำ

ที่นี้สัจจะนี้อยู่ไม่ค่อยจะได้ถ้าไม่มีการบังคับตัวเอง ตัว
สัจจะที่ไม่มีการบังคับตัวเองนั้นไปไม่รอด หรือว่าไปได้ครึ่ง ๆ
กลาง ๆ มันก็ละลายไปเสีย

ต้องมีการบังคับตัวเองนี้ ช่วยให้ทำไป ไม่ยอมแพ้ ไม่ยอม
ถอยหลัง ไม่อะไร บังคับให้มันทำตามสัจจะนี้อีกทีหนึ่ง

ที่นี้เมื่อทำไปด้วยการบังคับอย่างนี้เนะมันเจ็บปวดหรือว่า
มันต้องทน มันจึงมีขันตีเข้ามา คือต้องทน ถ้าไม่ทนมันก็บังคับไป
ไม่ได้ เดียวมันก็เลิกเพราะการบังคับนั้นมันเจ็บปวด ฉะนั้นต้อง
มีขันตี ความอดทนเข้ามาช่วยอดกลั้นต่อความเจ็บปวด

ที่นี้ความอดกลั้นนั้นมันมีขอบเขตจำกัด ถ้ามันเกินนัก
มันก็อดกลั้นไม่ไหว มันจึงมีการระบายออกไปอยู่เรื่อย ๆ เหมือน
กับลิ้นระบายอะไรสักอย่างหนึ่ง คอยระบายไปเรื่อยพอให้ทนไหว
จึงมีจาคะเข้ามาเป็นข้อสุดท้าย

นี้ว่าธรรมะสี่ข้อ สัจจะ ทมะ ขันตี จาคะ นี้ท่องกันไว้ให้ดี
ถ้ารู้ว่ามันเป็นอะไร แล้วรู้ว่ามันเนื่องกันอย่างไร

ที่นี้เราจะพิจารณากันดูโดยละเอียด ไล่สิ่งแรกที่จะ
มองเห็นก็คือว่า เรามีสิ่งเหล่านี้กันอยู่ หรือว่ารู้จักสิ่งเหล่านี้กันดี
แต่แล้วมันไม่จริง นี่ขอให้พวกคุณทุกคนนี้มองย้อนหลังไปแต่หน
หลังที่เป็นมาแล้วแต่หนหลัง จะพบว่ามันขาดในคุณธรรมเหล่านี้

สี่จจะ มันก็ไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์

ทมะ บังคับตัวเองแล้วก็ยิ่งเหวอะเหຍะๆ ไม่เอาจริง

ขันตี ก็เหมือนกัน มันทนแต่ปาก

จาคะ นิ่งไม่สละ สละก็เพื่อจะได้ของแลกเปลี่ยนอย่างนี้

เขาไม่เรียกว่าสละ ถ้าสละจริงก็ต้องเพื่อจะบังคับข่มขู่หรือละลาย

กิเลส ไม่ใช่ไปซื้อหาอะไรมาบำรุงบำเรอตัว

สัจจะคือความจริงใจ

๑

สัจจะ

ขอให้พิจารณาดูให้ดีว่าตั้งแต่แล้วมา ตั้งแต่จำความได้ มาจนบัดนี้ จนก่อนบวชนี้แล้วก็มาบวชนี้สิ่งเหล่านี้เรามีกันอย่างไร ผมพูดโดยไม่เกรงใจว่า มีกันอย่างไรใช้ไม่ได้ หรือไม่จริง ไม่มีอะไรมาทำให้จริง มันก็เลยไม่จริง

มันอยากทะลุลงไปว่า สำหรับข้อที่หนึ่งคือ **สัจจะ** นั้นนะ มันกลายเป็นเรื่องโกหกตัวเองไปเสียเรื่อย รู้จักอุดมคติของความเป็นมนุษย์แล้วมันก็ไม่ปรารถนาจะทำ โกหกตัวเอง มันไปตามใจตาหู จมูก ลิ้น กาย ความเอร็ดอร่อยทางเนื้อหนัง ยอมเสียอุดมคติแก้ตัวไปต่างๆ นานาว่า อุดมคตินี้มันไม่มีประโยชน์อะไร สู้ของไอ้

เป็นขึ้นเป็นดุ้นเป็นก้อนสด ๆ ร้อน ๆ นี้ไม่ได้ นี่มันก็คือโกหกตัวเอง
เรียกตัวเองว่ามนุษย์แต่ไม่ทำอย่างมนุษย์ จริงหรือไม่จริงไป
พิจารณาดู มันก็คือโกหกตัวเอง

ที่มันละเอียดหรือสูงขึ้นไปก็เรียกตัวเองว่า พระ ถ้าไม่ทำ
อย่างพระ ก็ยังเห็นกันอยู่หยก ๆ ว่าเล่นหัวหยอกเอ็นกันอย่าง
เด็ก ๆ อย่างขรवास ที่เป็นพระนี่ นี่มันพูดกันตรง ๆ เป็นพระ
ก็ไม่ทำอย่างพระนี่ก็เรียกว่ามันก็ไม่จริง คือโกหกตัวเอง นี่ยังจะ
ต้องเป็นอะไรอีกมาก

จะเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา จะเป็นศิษย์ที่ดีของครูบา
อาจารย์ ของสำนักศึกษา จะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ
จะเป็นสาวกที่ดีของพระพุทธเจ้าเหล่านี้ มันว่าแต่ปาก ว่ารักบิดา
มารดาก็รักแต่ปาก เคารพบิดามารดาก็เคารพแต่ปาก ไม่ถึง
ห้าสิบบเปอร์เซ็นต์ของที่ควรจะรัก ที่ควรจะเคารพ เพราะไม่มี
ใครมาทำอะไรได้อย่างก็เพราะว่าบิดามารดาก็ไม่ได้มาเรียกร้อง
จู้จี้พิถีพิถัน ไข่เต็ก ๆ นี้ก็เหลวไหลและไม่จริง นี่โตปานนี้แล้ว
บวชพระแล้ว จะสึกออกไปแล้วนี่ จะเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา
กันสักที ก็ดูจะไม่จริง เมื่อนึกเมื่อคิดนี้ก็ดูจริง ตั้งใจจริง แต่พอไป
กระทบอะไรเข้ามันก็เตลิดเปิดเปิง มันเฉื่อยชาหรือเลอะเลือนไป

ไม่จริง

บุตรที่ดีต้องยกบิดามารดาขึ้นมาจากรก คือความร้อนใจทุกชนิด ข้อนี้ก็ต่อจําไว้ด้วย เพราะคำว่าบุตรนั้นก็แปลว่า ผู้ยกบิดามารดาขึ้นจากรก คำคำนี้มันเปลอย่างนั้น ตามคำเดิมความหมายเดิมภาษาอินเดีย ที่นี้ นรคคือความร้อนใจทุกชนิด ที่นี้บุตรที่ดีต้องยกความร้อนใจของบิดามารดาออกไปเสียทุกชนิด เดี่ยวนี้กลับจับบิดามารดาใส่ลงไปในความร้อนใจอย่างนั้นอย่างนี้ ก็คือจับบิดามารดาใส่ในรก มันก็เป็นบุตรไปไม่ได้ เพียงเท่านั้นมันก็ไม่จริงเสียแล้ว เราไม่ยอมตามความประสงค์ของบิดามารดา เราเอาความต้องการของเราเป็นใหญ่ นี่เป็นตัวอย่างของการที่เรียกว่าไม่จริง ไม่มีสัจจะหรือไม่ความจริง หลอกตัวเองว่าเป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ ว่าเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ เป็นสาวกที่ดีของพระพุทธเจ้า นี่ก็เล่นตลกอยู่เรื่อยนี้โดยส่วนใหญ่มันเป็นอย่างนี้

ที่นี้โดยส่วนที่มันเฉพาะเจาะจงลงไปอย่างเช่นว่าเราจะต้องทำอะไร มีหน้าที่อย่างไร เราก็ไม่ค่อยจะจริงต่อหน้าที่ต่อความหมาย ต่ออุดมคตินั้นๆ ถึงคราวที่เราจะต้องเป็นเองบ้าง ที่นี้เราจะเป็นบิดามารดาเองบ้าง เป็นครูบาอาจารย์

เองบ้าง เป็นเองบ้าง ก็ไม่จริงอีก ผลสุดท้ายพวกคุณแม้แต่จะ
ละการสูบบุหรี่คุณก็ทำไม่ได้ เพราะมีการโกหกตัวเอง

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าท่านยกเอาข้อสัจจะนี้มาเป็น
ข้อแรกเป็นจุดตั้งต้น ว่าจะต้องซื่อสัตย์ต่ออุดมคติ ต่อหลักการ
ต่ออะไรที่จะต้องทำนั้น จะต้องอธิษฐาน รวบรวมกำลังใจ
ทั้งหมดทั้งสิ้นมาตั้งสัจจะอธิษฐานว่าเราจะทำอะไร มันมีอะไร
ก็อย่างที่ควรทำ อะไรเป็นเรื่องใหญ่ อะไรเป็นเรื่องเล็ก ชีวิต
คือการต่อสู้ คือการเดินทาง คือการงาน นี่ก็เป็นเรื่องใหญ่
ต้องให้มันสำเร็จตามนั้น เพราะในโลกนี้จะต้องมีทรัพย์ มียศ
มีไมตรี อย่างที่ว่ามันต้องมีให้ได้ เรื่องโลกหน้าก็มีจิตใจสงบระงับ
ก็ต้องมีให้ได้เหมือนกัน

ฉะนั้นไปชำระสะสางใจเรื่องความหลอกตัวเอง โหก
ตัวเองนี่กันเสียทุกๆ ท่าน ทุกๆ คน คิดบัญชีมันดูตั้งแต่ต้นจนปลาย
มา ตั้งแต่ต้นจนบัดนี้มันมีความเหลวไหลไม่จริงต่อตัวเองหลอก
ตัวเองมาอย่างไรบ้าง มันคงจะจริงบ้างแหละ มันมีส่วนจริงบ้าง
ด้วยความจำเป็น หรือความหวังความอยากอะไรอยู่ แต่มัน
ไม่จริงทั้งหมด มันมีส่วนโลเล ด้วยอำนาจของกิเลสซึ่งเป็นเหตุให้
แก้ตัว ให้ปิดพลิ้ว มันก็ฉลาดในการที่จะหาเหตุผลมาแก้ตัว

หลอกตัวเองแล้วก็มีบทบาเหตุผลมาให้เห็นว่าไม่ได้หลอกตัวเอง
นี่คืออุปสรรค นี่คือการก้าว คือพญามาร คือศัตรูข้อแรก ต้องรบ
ให้มันชนะ ต้องฆ่ามันให้ตายด้วยธรรมะที่เรียกว่า **สัจจะ** —
ความจริงใจ

ถ้าจะจำแนกด้วยรายละเอียดมันมากมายนะ จริงต่อเวลา จริง
ต่อบุคคล บุคคลอื่น จริงต่อหน้าที่การงาน จริงต่ออะไรก็ตาม และ
จริงต่อตัวเอง คือมันมาสำคัญที่สุด มารวมอยู่ที่**จริงต่อตัวเอง** ถ้า
ไม่จริงต่อตัวเองแล้วอย่างอื่นมันเหลวหมดนะ ที่เรียกว่าจะตรงต่อ
เวลา จริงต่อเวลา ต่อการงาน ต่อบุคคลอื่นนั่นมันเหลวหมด มัน
ต้องจริงต่อตัวเองก่อน

นี่มาสรุปอยู่ที่ว่า**จริงต่อตัวเอง** ถ้าจะพูดให้เพราะก็ว่า
จริงต่ออุดมคติของความเป็นมนุษย์ของตัวเอง มนุษย์ควรจะได้
อะไรบ้าง เป็นอย่างไรบ้าง ต้องให้มันได้ตามอุดมคตินั้นจึงจะ
เรียกว่าชื่อตรงต่อตัวเอง ทีนี้มันก็ไม่กล้าโกหกคนอื่น ไม่กล้าโกง
เวลา ไม่กล้าบิดพลิ้ว ไม่กล้าอะไรต่างๆ หมด จึงต้องจำคำว่า
ตรงต่อตัวเองไว้ด้วย ซึ่งมันค่อนข้างจะยากนะเพราะว่าเมื่อ
ตัวเองเป็นตัวของตัวเองแล้วใครจะมาด่ามาว่ามาเตือน มานั่น มันก็
ไม่มี มันก็เลยโกหกตัวเองได้ง่าย ถ้าเราโกหกผู้อื่นเพื่อนมันก็ด่า

เอา หรือว่าไม่ตรงต่อเวลเราก็ไปไม่ทันรถไฟอย่างนี้เป็นต้น
นี้มันมีไอเหล่านี้บังคับ แต่ว่าไอเรื่องตรงต่อตัวเองสิมันไม่มีอะไร
มาบังคับมัน นอกจากธรรมะขั้นสูงคือความเป็นผู้ดี ความเป็นผู้มี
ธรรมะเท่านั้นที่จะมาตัดเตือนหรือจะมาลงโทษให้เสียใจ ให้ละอาย
ทีนี้เมื่อเกิดไม่ละอาย ไม่กลัว ไม่เสียใจตัวเองก็ล้มละลาย ขอให้ม
ิทธิ มีโหดตบปะ ให้มากพอ สำหรับจะซื้อตรงต่อตัวเองเป็นข้อแรก

สัจจะทั้งหลายมารวมอยู่ที่สัจจะต่อตัวเอง นี่เป็นจุดตั้งต้น
ขอให้เหลียวดูไปรอบๆ ว่ามีสัจจะกันอยู่ที่ตรงไหนบ้างในโลกนี้
มากน้อยเท่าไร มันมีแต่เล่นตลกหลอกหลวงกัน กระทั่งหลอกหลวง
ตัวเองเป็นที่สุด เรียกว่าโลกนี้มันขาดธรรมะ มันจึงเป็นโลกที่
เดือดร้อนระส่ำระสาย เป็นโลกนรก ไม่มีความจริงต่อกันและกัน
ไม่มีความจริงต่อตัวเอง

ทีนี้สำหรับฆราวาสเราไม่ต้องจริงต่อตัวเองสำหรับทำหน้าที่
การงาน หรือการเดินทางตามแบบที่ว่าจะต้องเดินอย่างไร ที่เรา
พูดกันแล้วในครั้งที่แล้วมา

สำคัญที่สุดมารวมอยู่ที่จริงต่อตัวเอง
ถ้าไม่จริงต่อตัวเองแล้วอย่างอื่นมันเหลวหมด

ทมะคือการบังคับตัวเอง

ทมะ

แล้วทีนี้ก็ดูต่อไปในข้อที่สอง *ทมะ* ท.ทหาร และ ม.ม้า
อ่านว่า ทะ-มะ คำนี้มันแปลว่าข่ม ก็คือข่มใจ บังคับจิตใจ บังคับ
ตัวเอง

คำว่าจิตใจ คำว่าตัวเองนี่แทนกันได้ บังคับจิตก็คือ
บังคับตัวเอง บังคับตัวเองก็คือบังคับที่จิต คำว่าบังคับตัวเองคือ
บังคับจิตของตัวเอง ไม่ให้ทำอะไรไปตามการบังคับนั้น ข้อนี้ก็
ต้องการการกระทำที่ถึงที่สุดอีกเหมือนกัน

พระพุทธภาษิตก็มีอยู่ชั้ดว่า "จงบังคับตัวเองให้ถึงขนาด
มาตรฐานเดียวกันกับที่ความัญข้างฉลาดบังคับข้างที่ตกน้ำมัน"

คุณต้องฟังคำว่า "ความข้างที่ฉลาด" และก็ "ข้างที่ตกร้ำมัน" มันมีความหมายอย่างไร ไม่ใช่ความข้างธรรมดา ไม่ใช่ข้างธรรมดา แล้วมันจึงเป็นไอ้ศิลปะหรือว่าเป็นไอ้การกระทำที่มันรุนแรงมาก ก็เปรียบจิตเหมือนข้างตกร้ำมัน ไม่ใช่ข้างธรรมดา เพราะว่าจิตนี้มันเหมือนกับสัตว์ป่า

สัตว์ที่จับมาจากป่าใหม่ๆ เอามาขังไว้เฉยๆ ก็ดูไม่มีพิษสงอะไร แต่พอไปแตะต้อง ไปบังคับ ไปผูก ไปมัด ไปฝึก แล้วก็มันต่อต้านทันที มันก็เลยตั้งตั้งขึ้นมา เป็นอันตรายขึ้นมา จิตจึงถูกเปรียบด้วยข้างที่ตกร้ำมัน ก็มันบ้า มันจะเอาแต่เรื่องของมัน ไม่ฟังเสียงใคร

ฉะนั้นการบังคับนั้นก็ต้องโดยบุคคลที่ฉลาด เมื่อเป็นความข้างที่ถึงขนาดมีความรู้ ความสามารถ มีอาวุธ มีเครื่องมืออะไรดี ก็บังคับข้างที่ตกร้ำมันได้

นี่สำหรับเรากลายเป็นว่าแยกออกเป็นสองคนแล้ว เราคนเดียวถูกแยกออกเป็นสองคน คือจิตดวงหนึ่งที่เป็นจิตเหมือนกับสัตว์ป่า และจิตอีกดวงหนึ่งก็เหมือนกับว่าคนที่จะฝึก บังคับ ไอ้สัตว์ป่านั้น นี่จะงงๆ จะเข้าใจยากกันตอนนี้แหละว่า จิตมันมีดวงเดียวแล้วมันจะเล่นตลก เล่นละครสองบทสองบาท

ได้อย่างไร เรื่องเกี่ยวกับจิตนี้ไปศึกษากันเป็นพิเศษหรือไว้พูดกันคราวอื่น แต่ให้รู้ว่าถ้ามันมีการกระทำหรือการฝึกฝนอย่างใดมาก อย่างนั้นแหละมันจะมีกำลังมาก แล้วมันก็จะข่มขี้ไอ้ที่มันมีกำลังน้อย ฉะนั้นเราถึงอบรมจิตด้วยวิธีต่างๆ ที่ท่านวางไว้ จะเรียกว่ากรรมฐานหรือวิปัสสนาอะไรก็ตามใจ แต่มันเป็นวิธีฝึกฝนอบรมจิต

ส่วนที่ให้เป็นไปในทางนี้ ทางขวา สมมติว่าทางขวามากเข้าๆ มันก็มีอำนาจที่จะควบคุมการปรุงแต่งของจิตที่จะเอียงไปทางซ้าย คือทางเลว ทางต่ำได้มากกว่าหรือได้ก่อนกว่า ฉะนั้นจิตดวงเดียวจึงทำหน้าที่ได้ทั้งสองอย่าง คือฝ่ายดีก็ได้ ฝ่ายชั่วก็ได้ ฝ่ายสูงก็ได้ ฝ่ายต่ำก็ได้ ถ้าเราอบรมไอ้ธรรมชาติฝ่ายสูงมากมันก็เคยชินแต่ที่จะสูง ฉะนั้นมันจึงเกลียด กัน ออกไปเสียได้ซึ่งฝ่ายต่ำ หรือทำลายฝ่ายต่ำไปเสียได้ ไม่ให้มันหือขึ้นมาได้ เรียกว่าฝ่ายสูงมันชนะ นี่อาการอย่างนี้คือ อาการที่เรียกว่าบังคับหรือข่มจิตนี้ไว้อย่างสุดเหวี่ยงเหมือนกับความข้างที่ข่มข้างตกน้ำมันคือมีสติสัมปชัญญะ รักษาไอ้ภาวะหรือสมรรถภาพของจิตที่ฝึกไว้ในฝ่ายสูงให้มันจริงจัง

เมื่อคุณคิดว่าคุณจะละบุญหรือ จะทิ้งบุญหรือนี้ ตั้งสัจจะลงไปแล้ว ทีนี้มาสักครู่หนึ่งคุณคงเจียนบุญหรือ เอาละทีนี้มันก็มีการต่อสู้ จะเอาอะไรมาบังคับไ้ความรู้สึกที่เจียนบุญหรือ ที่มันจะไปหลอกตัวเอง เลิกล้มความคิดที่จะไปสูบุญหรือ คุณไปศึกษาข้อนี้ให้เข้าใจ มันก็จะเข้าใจคำว่า จิตที่อบรมดีแล้วมันจะบังคับจิตที่ไม่ได้รับที่ฝ่ายต่ำได้อย่างไร ที่เป็นฝ่ายต่ำ นี่เราต้องสร้างจิตชนิดที่เป็นความจริง รักษาอุดมคติจริง แล้วก็บังคับให้มันนึกถึงอยู่แต่ฝ่ายนั้น

ดังนั้นมันจะต้องมีวิธีอบรมฝึกฝนจิตตามสมควร แม้ว่า เป็นฆราวาส หัดบังคับตัวเอง บังคับจิตนี้ให้เต็มที่เหมือนกับพระที่จะไปจะบรรลุมรรคผลนิพพานโดยเร็วเหมือนกันนะ บังคับให้ทำแต่สิ่งที่ควรทำ แต่สิ่งที่ถูกต้อง อย่างเฉียบขาด เหมือนกับการบังคับข้างนอก เช่น ครูบังคับศิษย์ พ่อแม่บังคับลูก เดียวนี้จิตบังคับจิต เรียกว่าเราบังคับจิต มันเนื่องกันอยู่กับสัจจะ เพราะฉะนั้นสัจจะมันจะคอยกระตุ้นให้บังคับและการบังคับก็เพื่อจะหล่อเลี้ยงสัจจะไว้ สัจจะมันก็จะคอยกระตุ้นการบังคับไว้อีก มันช่วยกันและกันอย่างนี้

"จงบังคับตัวเองให้ถึงขนาดมาตรฐานเดียวกัน
กับที่ความขี้ขลาดบังคับข้างที่ตกน้ำมัน"

พระพุทธสุภาสีด

ขั้นดีคือความอดกลั้นอดทน

๓

ขันตี

ที่นี้ก็ไปถึงอันที่สามคือ *ขันตี*—ความอดทน กินความกว้าง ไปถึงว่าเราอดทนได้ในระยะยาว รอได้ คอยได้ แม้เป็นระยะยาว เป็นปี เป็นสิบปีอะไรก็คอยได้ ทนได้ ความหมายมันเป็นอย่างนั้น

ที่นี้คนเข้าใจขันตีเป็นเรื่องเบ็ดเตล็ดเล็กน้อย อดกลั้น อดทนอะไรนิดๆ หน่อยๆ ก็มาอวดดีอวดเด่นว่า เราเป็นคน อดทน ที่จริงยังไม่รู้ว่าตัวเองยังไม่ได้อดทนก็มากนัก ทั้งใน โรงเรียนก็มักจะสอนกันแต่ว่า ทนลำบากตรากตรำเจ็บใจ นี่มันก็ยังไม่หมด ทนลำบากคือเมื่อทำการงานแล้วมันลำบาก หรือเจ็บไข้มันลำบาก ทนตรากตรำนี่มันก็ มันต้องทนความ

เจ็บปวด ทนไ้ความหนาวความร้อนอะไรต่างๆ ทนเจ็บใจเมื่อเขา
ด่าว่าก็ทนได้ ไม่โกรธ คนสบประมาทก็ทนได้ ไม่โกรธ นี่ก็
เรียกว่าการอดทน เป็นขั้นดี

ถูกแล้ว เมื่อลำบากเหน็ดเหนื่อยก็ทนได้ เมื่อเจ็บไข้
ก็ทนได้ เมื่อถูกเขาสบประมาทก็ทนได้ แต่ว่าการอดทนเพียง
เท่านั้นมันยังไม่เก่ง มันก็ต้องอดทนให้ถึงขนาดที่เรียกว่า การ
บีบคั้นของกิเลส เราทนการบีบคั้นของกิเลสได้เป็นระยะยาว
จึงจะเรียกว่าอดทนที่แท้จริง

คำว่า *อิริยาสนขันธ์* เล็งถึงการอดทนต่อการบีบคั้นของ
กิเลสทั้งนั้น คุณคิดว่าจะเลิกสูบบุหรี่ มี *สัจจะ* แล้วก็มี *ทมะ* บังคับ
ตัวเองให้เลิก นี่พอเลิกเข้ามันเจียน มันก็กระสับกระส่ายเหลือ
ประมาณ นี่คือการบีบคั้นของกิเลสละ รู้จักก็ดี ถ้ากิเลสมัน
จะบังคับให้ไปเลิก เลิกความตั้งใจไปสูบบุหรี่กันใหม่ หรือว่าจะ
ไม่ไปดูหนัง บังคับตัวไม่ให้ไปดูหนัง ความอยากจะไปดูหนังนั้นนะ
คือกิเลส มันก็บีบคั้นให้ไปดูหนังให้จนได้ ถ้าเราทนการบีบคั้น
ของกิเลสไม่ได้ เราก็สูบบุหรี่อีก เราก็ไปดูหนังอีก หรือ
ไปทำอะไรที่เป็นอบายมุขอีก นี่ก็ว่าการบีบคั้นของกิเลส ไม่ใช่
เขา ไม่ใช่มีใครมาด่าว่า หรือไม่ใช่มีการเจ็บไข้เจ็บปวด แดดเผา

ลมพัดนะ มันเป็นเรื่องการบีบคั้นของกิเลสที่มีอยู่ในจิตใจ เราต้องทนได้ หรือว่าสู้กันได้กับพญามารตัวนี้ คนเราทนไม่ได้ หรือว่าทนได้แต่ไม่เป็นระยะยาวนี่ก็เท่ากับทนไม่ได้ เพราะ บางอย่างต้องทนเป็นระยะยาว

ฉะนั้นคนจะทำมาหากิน จะทำกิจการม ทำสวนอย่างนี้ ก็ต้องทนระยะยาวกว่าสวนที่ทำมันจะให้ผล ถ้าทนไม่ได้มันก็เลิก ไปขโมยดีกว่า ไปคอร์รัปชันดีกว่า ข้าราชการทนรอคอยไม่ได้ก็ คอร์รัปชันดีกว่า เรื่องทนไม่ได้นั่นแหละคือทำให้ไอ้ที่ตั้งต้นไว้ดี เหลวหมด ตั้งใจไว้ดีแล้วเดินมาตั้งครึ่งตั้งค่อนนี้ ถ้าไปเกิดทนไม่ได้ ตอนสุดท้ายนี้ก็ล้มละลายเหมือนกัน มันต้องทนกันนี้ได้ตลอดเรื่อง ตลอดราว ต้องการที่จะต้องทน

ที่นี้ขมราวาสนี้มันจะต้องตั้งตัวจนมีทรัพย์ มียศ มีไมตรี อย่างที่ว่าแล้ว มันยังต้องการระยะยาว กว่าจะมีทรัพย์มากพอ มีทรัพย์แล้วกว่าจะมีเกียรติยศชื่อเสียงมากพอ และกว่าจะมี คนรักรอบด้านนี้มันก็ต้องทน ทนทำไป คนโบราณเขาสอน ไว้อย่างที่เราไม่ยอม ไม่ค่อยจะเชื่อหรือดูถูก คือเขาพูดสั้นๆ ว่า "อุตสาห์ทำไปเถอะ" เท่านั้น ก็เห็นว่าเป็นคำสอนที่เล็กๆ น้อยๆ คำสอนเด็กเล่น อุตสาห์ทำไปเถอะมันดีเองแหละ ผมได้รับคำ

ตกเดือนอย่างนี้จากคนเฒ่าคนแก่ กระทั่งจากพระมหาเถระ
ที่รักใคร่เอ็นดูผม ท่านไม่เคยให้คำสั่งสอนอะไรมากไปกว่า
ประโยคสั้นๆ นี้ว่า "อุตสาห์ทำไปเถอะมันดีเองแหละ" นี่หมาย
ความว่าเมื่อเรามีสวนโมกข์ใหม่ๆ กำลังเริ่มกิจการสวนโมกข์
คณะธรรมทานใหม่ๆ นี้ พระเถระผู้เฒ่าบางองค์คิดว่าผมอาจจะ
เลิกล้มความตั้งใจเพราะสู้ไม่ไหว อุตสาห์เดือนกันแต่เพียงเท่านี้
นี่ผมก็เอามาเตือนพวกคุณอีกว่า "อุตสาห์ทำไปเถอะมันดีเองแหละ"
มีแต่คุณทนไม่ได้ ทำไปเถอะนี้มันทนไม่ได้ มันจะเอาเดี๋ยวนี มัน
จะเอาเร็วๆ เอาเอริตอร้อยในทางวัตถุ ทางเนื้อ ทางหนัง ไม่เอา
อุตมคติเสียแล้ว ก็ไม่มีการอดทนในระยะยาว

ฉะนั้นจะต้องรู้จักอบรมจิตใจอีก ไม่มีอะไร อบรมจิตใจ
ให้มันทนได้ เมื่อเราอบรมจิตใจให้บังคับตัวเองได้ และอบรม
จิตใจให้มันทนได้ ทนไปถ้าทนได้ ก็มีเคล็ดอยู่ว่า ให้รู้สึกสนุก
ในการทนกันเสียบ้าง คือว่าดึงเอาไอ้ความเคารพนับถือตัวเอง
เข้ามาช่วย ว่าพอเราทำอะไรในลักษณะที่เราเห็นว่ามันถูกต้อง
เราควรจะมีความอึดอ้อมใจว่าเราก็มีอะไรดี และเราเคารพ
ตัวเองได้ว่ามีอะไรดี อันนี้มันจะช่วยให้ทนได้ หรือให้มันอึดได้
ให้มันสนุกในการทน ไม่ใช่ที่เราจะไปยินดีปรีดาพอใจต่อเมื่อ

ได้ลาก ได้ยศ ได้ชื่อเสียง ได้อะไรต่างๆ เหล่านั้น นั่นละ จะทำให้ทนไม่ได้ เราจะต้องยินดีเมื่อได้ทำ เมื่อได้ทน เมื่อได้ลงมือทำและได้ทน ได้ออดทนอยู่นี้เราจะยินดี จะพอใจว่าเป็นการได้ที่ดี แล้วก็นับถือตัวเอง เคารพตัวเอง ยกมือไหว้ตัวเองว่ามัน อุตส่าห์ทำมาได้ถึงขนาดนี้เขี้ยวนะในการอดกลั้นอดทนหรืออะไรก็ตาม

นี่ผมพูดนี้ก็เพื่อให้คุณไปทบทวนทดสอบดูว่าคุณเคยทำกันอย่างไรเปล่า ที่แล้วมาแต่หลัง ถ้าไม่เคยทำก็จะต้องเตรียมตัวที่จะทำแล้ว เพราะว่าต่อไปนี่มันต้องออกไปเผชิญโลกให้ดีกว่าที่แล้วมา มีเหตุการณ์บังคับหลายอย่างและโดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือว่า ใ้อสังคมาเขาจะไม่ให้อภัยแก่เราแล้วถ้าเราไปทำผิดทำพลาด เพราะเราได้บวชแล้ว เขาถือว่าคนบวชแล้วรู้แล้ว ทำอะไรผิดไม่ได้แล้ว ไม่เหมือนเมื่อก่อนยังไม่ได้บวชได้เรียนทำอะไรผิดบ้างก็ไม่ค่อยจะถือสาอะไร แต่บวชเรียนแล้วสึกออกไปทำผิดอะไรก็ไม่ยอมแล้ว จะชี้หน้าว่าบวชเสียผ้าเหลืองแล้ว นั่นแหละเตรียมตัวให้ดีที่จะมีความจริงใจ มีการบังคับตัวเอง มีความอดทน ให้เขาเห็นว่า มันประกอบอยู่ด้วยคุณธรรมเหล่านี้จริงๆ เขาจะยกมือสาธุการว่าไม่เสียที่ที่ได้บวช

ทนาการบีบคั้นของกิเลสได้เป็นระยะยาว
จึงจะเรียกว่าอดทนที่แท้จริง

อุตสาหกรรมน้ำมันดีเองแหละ

จากะคือสละสิ่งที่จะต้องสละ

๔

จาคะ

ที่นี้อันสุดท้าย **จาคะ** —บริจาค นี่ใช้กับสิ่งของก็ได้
ข้าวของเงินทองอะไรก็ตามที่เป็นวัตถุบริจาคออกไป นี่ก็บริจาค
ความรู้สึกราคาใจนิตยสันดานเลวๆ ก็ต้องบริจาคออกไป ถ้ามันมี
อะไรเป็นความเลวอยู่ในตัวต้องบริจาคออกไป นิสัยเลวๆ
สันดานเลวๆ ที่เพิ่งมาจับได้เดี๋ยวนี้ว่า เอ้า, นี่มันนิสัยเลวนี้หว่า
ก็ต้องบริจาคออกไป นี่เรียกบริจาคให้สิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ใช่
วัตถุ ละเว้นความชั่วนี้ก็เรียกว่าบริจาคความชั่วออกไป ละเว้น
นิสัยสันดานที่เคยประพฤติเลวๆ เช่นสุบบุญหรืนี้ นิสัยนี้เลว เอ้า,

บริจาคออกไป ไม่ใช่เอาบุญหรือไปเที่ยวแจกคนอื่นนะ ไม่ใช่อย่างนั้น เรียกว่าจะละการสูบบุหรี่ ทิ้งบุหรี่ สละบุหรี่

ที่นี้ **จาคะ** หรือบริจาคนี้จึงใช้ได้เป็นความหมายรวมๆ กันว่า **บริจาคสิ่งที่ไม่ควรเอาไว้** ค่าแปลที่ดีที่สุดของคำคำนี้คือ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่หรือเอาไว้ เงินส่วนนี้ถ้าไม่บริจาคออกไป มันจะทำให้คนนั้นเลวลงมาก คือเป็นคนขี้เหนียว เป็นคนเห็นแก่ตัวจัด เมื่อเหตุการณ์มันอยู่ในสถานะที่ควรช่วยเหลือกัน ด้วยเงิน ด้วยของ ด้วยแรงอะไรก็ตาม คนนี้มันยังไม่ช่วย มันยังไม่บริจาค ดังนั้นเราถือว่าเอาเงินส่วนนี้คือเงินที่เอาไว้ไม่ได้ คือเงินที่ต้องบริจาค ถ้าขืนเอาไว้เราจะเป็นคนเลว คือขี้เหนียวเกินไป เห็นแก่ตัวเกินไป ฉะนั้นเราจึงบริจาคเงินนี้ให้คนขอทานบ้าง ให้การกุศลที่สูงขึ้นไปตามลำดับๆ ในเมื่อควรจะมีบริจาค ให้ถือว่าเงินนั้นเอาไว้ไม่ได้ ถ้าขืนเอาไว้มันทำให้เราเลว ให้เป็นคนเห็นแก่ตัวกับบริจาคมันออกไป คือบริจาคเงินนั้น

ที่นี้ดูให้ตีบริจจาคเงินนั้นไม่ใช่บริจาคแต่เงิน มันบริจาคความเห็นแก่ตัว บริจาคความตระหนี่ขี้เหนียวออกไปด้วย นั่นนะ คือบริจาคข้างใน บริจาคข้างนอกคือเงินหรือของ ให้สุนัขกิน ให้แมวกินอะไรก็ตามใจมันบริจาคของข้างนอก ที่นี้ข้างในก็คือ

บริจาคความเห็นแก่ตัว จนไม่ให้ใครกิน จนไม่เอ็นดูเมตตาปราณี
ใครเสียเลยนี่มันเลวมาก ก็เลยบริจาคความเห็นแก่ตัว ความ
ขี้เหนียวออกไปด้วย นี่มันก็เรียกว่าเนืองกัน

ที่นั่นมันยังมีอีกไกลไปกว่านั้นก็คือว่า นิสัยเลวๆ สันดาน
เลวๆ นี้ จะต้องตั้งปณิธานที่จะละมัน ยกตัวอย่างมาแล้ว แล้วๆ
เล่าๆ เช่นการสูบบุหรี่ ใ้เรื่องนี้มันเป็นเรื่องไม่มีประโยชน์ ขืน
เอาไว้ทำให้เราเลวลง เป็นคนไม่มีทมะ ไม่มีความรู้สึกผิดชอบ
ชั่วดี เพราะฉะนั้นก็เห็นอยู่ว่า บุหรี่มันไม่มีประโยชน์แล้วทำไม
เราต้องไปเป็นทาสมัน จนต้องไปซื้อหามาสูบแล้วเป็นทาสมันล่ะ
ทำอย่างนั้นมันเป็นคนไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ไม่รู้จักถูก ไม่รู้จักผิด
ฉะนั้นสันดานหรือนิสัยอันนี้ต้องละออกไป แม้ว่าจะเคยสูบบุหรี่
มาแล้วตั้งสิบปี ยี่สิบปี นี้เขาเรียกว่าบริจาคสิ่งที่ควรบริจาค
ออกไปเสียจากจิตใจ อย่าเอาไว้ในจิตใจ จริตหรือนิสัยที่เลวนั้น
สันดานที่เลวนั้นจะต้องสลະออกไป ต้องมีการไขออกกระบายออก
อย่างนี้อยู่เรื่อยๆ ไป เราจึงจะรักษาหลักต่างๆ ไว้ได้ มิฉะนั้น
จะมีความมกดันมากจนเรียกว่าทน ทนไม่ไหว จริงใจอยู่ไม่ไหว
บังคับตัวเองไม่ไหว อดกลั้นทนไม่ไหว เพราะมันมีความมกดัน
ในส่วนนิสัยสันดานนะมันมากเกินไป ช่วยแก้ไขมันทุกอย่าง

ทุกทางเป็นการระบายออกไป ระบายออกไปเล็กๆ น้อยๆ ทุกๆ
วิถีทางที่มันจะระบายไอ้ความขี้หรือนิสัยเลวออกไปได้ ฉะนั้น
อย่าเห็นเป็นของเล็กน้อยในการที่จะสงบจิตสงบใจ ใ้หัวพระสวด
มนต์ภาวนาเข้าๆ เย็นๆ ก่อนนอนอะไรกันบ้าง มันก็เป็นเครื่อง
ช่วยระบายนิสัยเลวๆ ออกไป แล้วก็สร้าง *ทิริโอดตบปะ* ขึ้นมา

นี่คุณคิดว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องพื้นสมัยแล้ว เป็นเรื่อง
ของคนโง่เง่า หรือเป็นเรื่องของปุ่ย่าตายายที่พื้นสมัยแล้ว ในการ
ที่จะมาใ้หัวพระสวดมนต์บ้าง เข้าๆ เย็นๆ หรือมานั่งนึกรำพึง
ถึงสังขาร *อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา* บ้าง อย่าเข้าใจผิดว่านี่มันไม่มี
ประโยชน์หรือพื้นสมัยแล้ว หรือว่ามันไม่เกี่ยวกับเรา เพราะว่า
นั่นแหละคือไอ้รูเล็กๆ ที่จะเปิดไ้ระบายไอ้นิสัยสันดานเลวๆ ออก
ไป เรื่อยๆ ทีละเล็กทีละน้อย มันจะได้มีเหลือความกดดันน้อย
แล้วเราจะทนได้ ไอ้เรื่องที่เราจะต้องทนนี่มันจะทนได้

ทีนี้คำว่า *จาคะ* บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตนออกไปเสีย
จากตนนี้มีความหมายกว้างมาก นับตั้งแต่ใ้เงินใ้ของช่วยเหลือ
ผู้อื่น จนกระทั่งใ้ไอ้ความเห็นแก่ตัวทุกชนิด สละความเห็นแก่ตัว
ทุกชนิด ความโง่ ความเขลา ความหลง ความมัวเมาต่างๆ
นี้ต้องสละออกไป นี่ *จาคะ* คำนี้มันกว้างอย่างนี้ ไม่ใช่เพียง

แต่จะให้ของ ให้นั้นให้นี้แก่กัน แล้วจะเป็นจาคะขึ้นมา นั้นมัน เป็นเรื่องค้าขาย เอาเงินไปซื้อความรักอย่างนี้มันไม่ใช่จาคะ เอาเงินไปจ้างเขามาเป็นพรรคพวกของเราเนี่ยมันไม่ใช่จาคะ ไม่ใช่ การให้ทาน เป็นการลงทุนเพื่อผลกำไร แม้ที่สุดแต่จะไปทอดกฐิน ไปทำบุญให้ทานอย่างนั้นอย่างนี้เพื่อจะได้สวรรค์วิมาน อย่างนี้ ก็ไม่ใช่จาคะ เป็นการค้าขายเอากำไรเกินควร อย่างมงาย บริจาคเงินทำบุญออกไปจริงแต่มันไม่ล้างความตระหนี่ มัน ไม่ล้างความเห็นแก่ตัว เพราะมันหวังว่าจะได้สวรรค์วิมานอะไร เป็นกำไรมหาศาล เนี่ยมันไม่ละความเห็นแก่ตัว ไม่ละความ ตระหนี่อย่างนี้

มันได้เป็น จาคะ แล้วก็ทำบุญนี้ออกไปนี้เพื่อผู้อื่น จะไปทอดกฐินหรือจะไปทำอะไรก็ตาม สิ่งที่บริจาคไปนั้น ขอให้ มันเป็นไป เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเถอะ เราจะไมยอมรับเอาอะไร เลย ก็แล้วนี้เราจะได้มากที่สุดคือได้ทำลายความเห็นแก่ตัว "ไม่เอา อะไรเลยนั้นได้มากที่สุด" คำพูดนี้ฉลาดเกินไปกว่าที่คนสมัยนี้ จะเข้าใจได้ เพราะว่าคนสมัยนี้มันมัวเมาแต่จะเอาแต่ได้ทางวัตถุ

คนโบราณเขาพูดว่า ใ้ไม่เอาอะไรเลยนั้นแหละจะได้ จะได้หมด เพราะว่าเมื่อเราไม่เอาอะไรเลยหมายความว่าเรา

ไม่เห็นแก่ตัว เราก็ได้ธรรมะสูงสุดคือความไม่เห็นแก่ตัว ถ้าบริจาค
สิ่งของอะไรออกไปก็ขอให้มันเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเถอะ อย่ามานึก
ถึงเรา อย่ามาเกี่ยวกับเราเลย บริจาคไป สมมติว่าไปทอดกฐินนี้
ให้เงินนั้นมันไปเป็นประโยชน์แก่การสร้างวัดสร้างวา สร้างการ
ศึกษา สร้างหมู่คณะสงฆ์ที่ดี มีศาสนาเป็นที่พึ่งอยู่ในโลก ให้สัตว์
โลกทั้งหลายมีความสุขเกิด เราอย่านึกเอาอะไร นั่นแหละจะได้
มาก และได้สูงสุด คงเป็นจาคะที่แท้จริง ในที่นี้ คือมันสละ
ออกไปจริงๆ ไม่ใช่ลงทุนค้าหากำไรเกินควร

ฉะนั้น จาคะที่แท้ก็ต้องสละไปความรู้สึกเลวๆ นี้ไป เลวๆ
สันดานเลวๆ โดยเฉพาะความเห็นแก่ตัวนั้นนี่ต้องสละออกไป
ก็ทำทุกอย่างทุกทางที่จะทำลายความเห็นแก่ตัว เมื่อขี้เกียจ
ก็ขยันเสียมันจะทำลายความเห็นแก่ตัว เมื่อมันจะไปเที่ยว
สนุกสนานอบายมุขก็หยุดเสียเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัว
ไหว้พระสวดมนต์เพื่อทำลายความเห็นแก่ตัว เพราะว่ามันขี้เกียจ
ไม่อยากทำ มันจะทำเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัว จะทำไปแต่ใน
ทางที่ตรงกันข้ามต่อความเห็นแก่ตัว อะไรเป็นความเห็นแก่ตัว
เราจะทำอย่างทางตรงกันข้ามเรื่อย อย่างประชิดมันเลย นี่จึงจะ
เป็นจาคะในที่นี้

จากะที่แท้ก็ตองสละไ้ความรูสึกเลวๆ นี้ไป

...

โดยเฉพาะความเห็นแก่ตัวนั้นะตองสละออกไป

สัจจะ คือความจริงใจ

ทมะ คือการบังคับตัวเอง

ขันติ คือความอดกลั้นอดทน

จาคะ คือสละสิ่งที่จะต้องสละ

ฆราวาสธรรม
มีแล้วแก้ปัญหาได้หมด

นี่เราพูดกันถึงฆราวาสธรรมสี่ข้อ ในฐานะที่เป็นตัว
ธรรมะบริสุทธิ ก่อนๆ เวลามันมีจำกัด ให้เรารู้จักใช้สิ่งทั้งสี่
นี้อย่างถูกต้อง เกี่ยวข้องกับเราอย่างไร เป็นความสำเร็จหรือ
ความล้มเหลวอย่างไรเสียก่อน แล้วเราจึงจะศึกษาให้มันจำกัด
เข้าไป ลงไป ที่เรียกกันว่าประยุกต์ แล้วเอาธรรมะนี้มาใช้
ได้อย่างไร พูดกันให้เห็นชัดยิ่งขึ้นไปอีก

ในที่นี้ก็ขอให้ทุกคนจำคำพูดสี่คำนี้ของพระพุทธเจ้าไว้
ว่า *สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ* นี่เป็นธรรมะสำหรับฆราวาสโดยตรง

ถ้าไม่เชื่อก็จงไปถามสมณพราหมณ์ ครูบาอาจารย์เหล่าอื่นดูที่ว่า ยังมีธรรมะไหนอีกบ้างที่เหมาะสมสำหรับฆราวาสยิ่งไปกว่าธรรมะ สืออย่างนี้ พระพุทธเจ้าท่านตรัสอย่างนี้ เมื่อฆราวาสมีธรรมะ สืออย่างนี้แล้วจะแก้ปัญหาต่างๆ ได้หมด สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ เป็นพระเครื่องรางแขวนไว้ที่คอ ให้ที่คอของเรามี สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ เป็นสัญลักษณ์ที่แขวนไว้ มีความจริง และบังคับ ให้ได้ แล้วก็ทนได้ แม้จะต้องทนในระยะยาว และก็ระบายน ความกดดันต่างๆ ออกอยู่เสมอ ทนได้ เรียกว่า ฆราวาสธรรม สืออย่าง เจาะจงไว้สำหรับฆราวาสโดยเฉพาะอย่างนี้ เราจะได้พูด กันถึงที่ใช้เป็นเครื่องมืออย่างไรโดยละเอียดในวันต่อไป นี้ก็หมด เวลาสำหรับวันนี้.

ฟ้าสว่างทางสู่ภาคีที่ข้าพเจ้าชอบ

คุณสมภพ ธรรมะ

(คัดสรรข้อธรรม สัจจะ ทมะ ขันติ จากะ)

ความซื่อสัตย์ต่อหน้า
ต่างกันอย่างไรกับฟ้า
เมื่อนำมาเทียบกับความซื่อสัตย์ลับหลัง.

เข้านี้ ไม่มีใครรู้เรื่องที่เราทำ
แต่พอค่าๆ ก็จะมีคนรู้,
ดังนั้น ทำแต่เรื่องที่เขาไม่รู้ก็ไม่ใช่ไร ดีกว่า.

คนที่พอใจในการกระทำดีของตน
อยู่ได้เสมอนั้น
เป็นคนอายุยืน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม.

ความอดทน มีมากเท่าใด
ปัญญาของใคร จะมีประโยชน์แก่เขา
มากเท่านั้น.

เมื่อต้องตกอยู่กลางป่า
ก็จงดำรงตนให้เข้ากันได้
กับกฎเกณฑ์ต่างๆ นานา ในป่านั้น.

ทรัพย์สินสมบัติ เป็นเครื่องให้เกิดความยินดี
แต่ถ้าจัดการไม่ดี มันก็กลายเป็นเครื่องให้เกิดความยินร้าย
โดยแน่นอน.

ถ้าความโลภเป็นสิ่งที่ทำให้หิวได้
มนุษย์ก็จะไม่รบกัน,
เพราะหิวไม่ได้ จึงรบกันอย่างนิรันดร.

หน้าที่ใคร ใครก็ทำให้สุดดี
ไม่ต้องมีของเราของเขา
ซึ่งจะนำเราไปสู่การแตกแยก และแย่งดี.

YouTube

สมัครสมาชิกรายปี